

LESZEK ADAMOWICZ*

KODYFIKACJE JANA PAWŁA II

Św. Jan Paweł II zapisał się w historii Kościoła przełomu XX i XXI w. wieloma inicjatywami duszpasterskimi, gestami ekumenicznymi i przenikliwością spojrzenia na problemy współczesnego świata i człowieka. Jednym z istotnych obszarów jego pasterskiej misji *ad salutem animarum* była także działalność w obszarze wykonywania *munus regendi*, w szczególności działalność legislacyjna.

Pontyfikat papieża Wojtyły przypadł na okres finalizowania posoborowej reformy prawa kanonicznego: reformy pobenedyktyńskiego Kodeksu prawa kanonicznego oraz reformy i dokończenia prac nad kodeksem prawa kanonicznego dla wschodnich Kościołów katolickich, których zwornikiem miał być trzeci kodeks, nazwany roboczo *Lex Ecclesiae Fundamental*is. Ustawa ta, która nie została ostatecznie promulgowana przez papieża miała w swoim zamyśle zawierać przepisy wspólne dla całego Kościoła, obowiązujące niezależnie od zróżnicowania obrządkowego.

W historii Kościoła św. Jan Paweł II pozostaje jako jedyny, który wykonując Urząd Piotrowy, promulgował dwa kodeksy prawa kanonicznego: *Kodeks Prawa Kanonicznego* dla Kościoła łacińskiego w dniu 25 stycznia 1983 r.¹ oraz *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich* w dniu 18 października 1990 r.², potwierdzając także na płaszczyźnie legislacyjnej, że Kościół oddycha jakby dwoma płucami: wschodnim i zachodnim. Dodając do tych dwóch kodeksów konstytucję apostolską o Kurii rzymskiej *Pastor*

* Ks. dr hab. dr h. c., prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: adleszek@kul.pl.

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75(1983) 1-317.

² *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 82(1990) 1034-1363.

bonus z 28 czerwca 1988 r.³, według słów samego Papieża, Kościół otrzymał nowy *Corpus Iuris Canonici*⁴, stanowiący zbiór ostatnich dokumentów Soboru Watykańskiego II.

Oczywiście, może zostać postawione pytanie, czy Jan Paweł II dokonał jedynie aktu promulgacji, składając swój podpis pod tekstami konstytucji apostolskich *Sacrae disciplinae leges*⁵ i *Sacri canones*⁶ i tylko akceptując przygotowany przez komisje kodyfikacyjne tekst, czy też rzeczywiście wpłynął na ostateczne brzmienie ogłoszonych przez siebie przepisów.

Odpowiadając na to pytanie, należy z jednej strony odczytać główne zasady teologiczno-kanoniczne, zawarte w obydwu kodeksach, a z drugiej przeanalizować konkretne relacje Jana Pawła II z komisjami kodyfikacyjnymi na ostatnich etapach ich pracy.

1. Główne zasady teologiczno-kanoniczne legislacji Jana Pawła II

Według autorów, którzy analizowali pontyfikat Jana Pawła II w ustawach przez niego promulgowanych, wyraźnie zaznaczają się akcenty: antropologiczno-personalistyczny i eklezjologiczny. Ten pierwszy wyraża się w trosce o to, by przepisy prawa kanonicznego były dla poszczególnych *christifideles* pomocą w osiągnięciu zbawienia. W kanonie 1752 zwieńczającym *Kodeks Prawa Kanonicznego*, nawiązując do starożytnych paremii ustawodawca stwierdził, że *salus animarum in Ecclesia suprema lex semper esse debet*. Stąd też umożliwienie poszczególnym osobom osiągnięcia celu życia, jakim jest zbawienie, przyświecało sformułowaniu zarówno ogólnych, jak i szczegółowych przepisów kodeksowych. Centralne miejsce osoby podążającej do ostatecznego spotkania z Bogiem zagwarantowane zostało przez przepisy będące bądź to deklaracją prawa naturalnego lub prawa Bożego pozytywnego, bądź też przez takie sformułowanie przepisów czysto kościelnych, z którego wynika, że to osoba, a nie organ

³ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Pastor bonus” de Romana Curia*. 28.06.1988, AAS 80(1988) 841-934.

⁴ Ioannes Paulus II, *Allocutio in aula Synodi episcoporum habita: de novo „Codice Canonum Ecclesiarum Orientalium”*. 25.10.1990, 8, AAS 82(1990) 486-493.

⁵ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Sacrae disciplinae leges”*. 25.01.1983, AAS 75(1983) 7-14.

⁶ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Sacri canones”*. 18.10.1990, AAS 82(1990) 1033-1044.

władzy lub instytucja ma pierwszeństwo, ale pełnią one funkcję służebną w stosunku do jednostki. Stąd też w kodeksach Jana Pawła II przed przepisami określającymi sposób funkcjonowania Kościoła hierarchicznego znajdują się przepisy przywołujące prawa i obowiązki wszystkich wiernych chrześcijan, a następnie chrześcijan świeckich i chrześcijan należących do stanu duchownego⁷. Bardziej wyraźnie widać realizację tej zasady w strukturze *Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*, w którym przepisy należące do kategorii norm generalnych zostały zamieszczone nie na początku, ale na końcu kodeksu⁸, ustępując pierwszeństwa przepisom dotyczącym statusu *christifideles* w Kościele⁹.

Także w innych częściach kodeksów Jana Pawła II można odnaleźć wiele przepisów chroniących godność osoby oraz jej wolność. Dotyczą one wolności osoby w poszukiwaniu prawdy objawionej, zakazie stosowania przymusu w ewangelizacji, wolności i autonomii decyzji dotyczącej wyboru stanu życia, dostępności dla poszczególnych osób środków łaski w relacjach ekumenicznych, służebnej względem osób potrzebujących działalności charytatywnej, ochronie życia i wolności oraz innych dóbr jednostki, m.in. przez przepisy prawa karnego, zagwarantowanie dochodzenia praw poszczególnych osób przed sądami kościelnymi, w tym zagwarantowanie prawa do urzędowego poznania prawdy o kanonicznym statusie osoby.

Dobrym przykładem personalizmu kanonicznego Jana Pawła II jest sformułowanie celów małżeństwa. Według W. Góralskiego „dobro małżonków, ku któremu ukierunkowane jest małżeństwo, polega na wzajemnym niesieniu sobie przez małżonków pomocy w każdej dziedzinie wspólnoty życia, integrowaniu tej wspólnoty, rozwijaniu i doskonaleniu własnej osobowości pod względem wartości ogólnoludzkich, kształtowanych w zjednoczeniu z Chrystusem, czyli w dążeniu do świętości”¹⁰. Także wyraźne wskazanie, że osobisty akt woli mężczyzny i kobiety stanowi przyczynę sprawczą małżeństwa, jest wyrazem dania pierwszeństwa osobie przed jakimikolwiek działaniami ze strony instytucji, nawet kościelnej¹¹.

⁷ Zob. *Codex Iuris Canonici*, Liber II. *De populo Dei*, AAS 75(1983) 33-136.

⁸ Zob. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, Titulus XXIX. *De lege, de consuetudine et actis administrativis*; Titulus XXX. *De praescriptione et de temporis supputatione*.

⁹ Zob. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, Titulus I. *De christifidelibus eorumque omnium iuribus et obligationibus*.

¹⁰ W. Góralski, *Małżeństwo w prawie kanonicznym*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny” 2011, nr 1/2, s. 130.

¹¹ A. Pastwa, *Personalistyczna struktura małżeństwa kanonicznego w nauczaniu papieża Jana Pawła II*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2001, t. 34, s. 184-193.

Innym przykładem antropocentryzmu kodeksów Jana Pawła II jest ochrona życia osoby. Począwszy od przywołania naturalnego prawa do przekazywania życia, a następnie prawa do wychowania dzieci przez rodziców naturalnych, Najwyższy Prawodawca kościelny chroni życie nie-narodzonego jeszcze dziecka przepisami prawa karnego, grożąc najcięższą spośród kar kościelnych tym, którzy dopuszczają się zbrodni aborcji, ale także chroniąc innymi sankcjami życie osób już urodzonych¹². Ta kwestia została w bardziej precyzyjny sposób w *Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich*¹³ jako kwalifikowana forma zabójstwa.

Rys eklezjologiczny kodeksów wyraża się natomiast przede wszystkim we wrażliwości Jana Pawła II w odniesieniu do instytucji, które zostały wprowadzone lub zreformowane przepisami obydwu kodeksów. Zdaniem J.I. Arriety, ten wątek stanowi kontynuację nauczania podejmowanego przez Karola Wojtyłę w okresie przedpapieskim, a zwłaszcza podczas Soboru Watykańskiego II. Eklezjologia komunii w kodeksowych przepisach Jana Pawła II wyraża się na poziomie władzy najwyższej w skodyfikowaniu przepisów odnoszących się do utworzonego po Soborze Synodu Biskupów, do zreformowanego Kolegium Kardynalskiego jako organów o charakterze konsultacyjnym oraz w reformie Kurii Rzymskiej wraz z legatami papieskimi jako organów o charakterze wykonawczym. Również na poziomie Kościołów partykularnych, jak i w strukturach pośrednich widać podobny rys. W uzupełnieniu przepisów kodeksowych, podczas pontyfikatu Jana Pawła II w 1992 r., został opublikowany list Kongregacji Nauki Wiary do biskupów Kościoła Katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია *Communio* *notio*¹⁴ jako norma interpretacyjna dotycząca Kościołów partykularnych. Podobne znaczenie w odniesieniu do konferencji biskupów miało motu proprio *Apostolos suos* o naturze teologicznej i prawnej Konferencji Biskupów z 1998 r.¹⁵

W konstytucji apostolskiej *Sacrae disciplinae leges* otwierającej Kodeks Prawa Kanonicznego Najwyższy Prawodawca stwierdził: „Gdy zważymy naturę prac, które poprzedziły promulgację Kodeksu, jak też sposób, w jaki zostały dokonane, zwłaszcza za pontyfikatów Pawła VI i Jana

¹² L. Adamowicz, *Ochrona prawa do życia w Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich*, [w:] A. Dębiński, M. Gałazka, R. Hałas, K. Wiak (red.), *Hominum causa omne ius constitutum est. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Alicji Grześkowiak*, Lublin 2006, s. 445-454.

¹³ Zob. kan. 1450 KKKW.

¹⁴ *Congregatio pro Doctrina Fidei, Litterae ad Catholicae Ecclesiae episcopos de aliquibus aspectibus Ecclesiae prout est communio Communio notio*. 28.05.1992, AAS 85(1993) 838-850.

¹⁵ *Ioannes Paulus II, Litterae apostolicae motu proprio datae Apostolos Suos de theologica et iuridica natura Conferentiarum Episcoporum*. 21.05.1998, AAS 90(1998) 641-658.

Pawła I i aż do dziś, to trzeba przede wszystkim jasno ukazać, że prace te zostały przeprowadzone w duchu wybitnie kolegialnym; dotyczy to nie tylko zewnętrznej kompozycji dzieła, lecz także odnosi się do substancji ustalonych praw.

Ta zaś cecha kolegialności, którą proces powstawania tego Kodeksu wybitnie się wyróżnia, w pełni zgadza się z nauką i duchem Soboru Watykańskiego II. Dlatego Kodeks nie tylko ze względu na zawartość, lecz także w swoim powstawaniu ukazuje wpływ tego Soboru, w którego dokumentach Kościół, powszechny sakrament zbawienia (KK 9, 48) jest ukazany jako Lud Boży i jego konstytucja hierarchiczna jest przedstawiona jako mająca oparcie w Kolegium Biskupów razem z jego Głową.

Z tej przyczyny biskupi i Episkopaty zostały zaproszone do zespołowego działania w przygotowaniu nowego Kodeksu, aby przez tak długą drogę, jeśli możliwe kolegialną, formuły prawne powoli dojrzały, a następnie mogły służyć Kościołowi powszechnemu. Przez cały czas tego dzieła w pracach uczestniczyli także biegli, to jest mężowie posiadający szczególną wiedzę teologiczną, historyczną, a zwłaszcza w zakresie prawa kanonicznego; zostali oni wybrani ze wszystkich regionów świata¹⁶.

Do tych dwóch zasadniczych akcentów: personalistycznego i eklezjologicznego należy więc także dodać soborowość kodeksów. Jan Paweł II powtarzał, że kodeksy prawa kanonicznego przez niego promulgowane są ostatnimi dokumentami Soboru Watykańskiego II. W cytowanej konstytucji apostolskiej z 1983 r. napisał: „Narzędzie, jakim jest Kodeks, w pełni zgadza się z naturą Kościoła jaką zwłaszcza przedstawia nauka Soboru Watykańskiego II brana w całości, z szczególnym uwzględnieniem jego doktryny eklezjologicznej. Zatem w jakiś sposób ten nowy Kodeks może być pojmowany jako wielki pas transmisyjny przenoszący na język kanonistyczny tę doktrynę, mianowicie soborową eklezjologię. Chociaż nie da się obrazu Kościoła w ujęciu doktryny Soboru doskonale przełożyć na język kanonistyczny, to jednak Kodeks powinien się odnosić do tego obrazu jako pierwotnego wzoru, którego zarys powinien on odpowiednio, o ile to możliwe, z samej swej natury wyrażać. [...] stąd wynika także ta cecha, dzięki której Kodeks jest uważany jakby za dopełnienie nauki przez Sobór Watykański II przedstawionej, w szczególny sposób gdy chodzi o dwie konstytucje: dogmatyczną i pastoralną.

Stąd wynika, że fundamentalna racja nowości, która nigdy nie odstępując od tradycji ustawodawczej Kościoła, znajduje się w Soborze Waty-

¹⁶ Zob. cytowana w przypisie 5. konstytucja apostolska *Sacrae disciplinae leges*.

kańskim II, zwłaszcza gdy chodzi o jego doktrynę eklezjologiczną, i także stanowi rację nowości w nowym Kodeksie”¹⁷.

W odniesieniu do prawa wschodniego papież stwierdził w konstytucji apostolskiej *Sacri canones*: „Niezmienna od czasu rozpoczęcia kanonicznej kodyfikacji Kościołów wschodnich wola Biskupów Rzymu promulgowania dwóch Kodeksów, jednego dla Kościoła łacińskiego, drugiego dla katolickich Kościołów wschodnich, dostatecznie wyraźnie ukazuje, iż chcą oni zachować to, co z Bożej opatrności zachodzi w Kościele: zespolony jednym Duchem oddycha niejako przy pomocy dwóch płuc, Wschodu i Zachodu, i płonie miłością do Chrystusa jakby jednym sercem z dwiema komorami”¹⁸.

Łączność KKKW z *Vaticanum II* Jan Paweł II wskazał w następujących słowach: „Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich, który się teraz ukazuje, winien być uważany jakby za nowe dopełnienie nauki przedstawionej przez Sobór Watykański II. Kanoniczne unormowanie całego Kościoła zostanie nareszcie osiągnięte dzięki niemu oraz dwom poprzedzającym go źródłom: *Kodeksowi Prawa Kanonicznego* Kościoła łacińskiego promulgowanemu w 1983 r. oraz konstytucji apostolskiej o Kurii Rzymskiej z 1988 r., dodanej do obu Kodeksów jako podstawowe narzędzie Biskupa Rzymu dla zjednoczenia, spajającego niejako cały Kościół (*Pastor bonus*, 2)”¹⁹.

2. Osobisty wkład Jana Pawła II w ostateczny kształt kodeksów

Św. Jan Paweł II nie tylko był patronem końcowego etapu prac kodyfikacyjnych i „notariuszem”, który podpisał, a przez to zatwierdził przedłożony mu tekst, ale podjął wysiłek przeczytania i przeanalizowania przedstawionych mu projektów. Uczynił to zarówno w odniesieniu do *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, jak również w odniesieniu do *Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*. W obu przypadkach powołał zespoły specjalistów, wraz z którymi zapoznał się i przedyskutował ostateczny kształt ustaw.

Kardynał Zenon Grocholewski dał osobiste świadectwo współpracy z Janem Pawłem II: „Podczas sesji Komisji Plenarnej w ostatniej dekadzie października 1981 w głosowaniu uznano schemat przedyskutowany za godny przedstawienia Ojcu Świętemu. W tym czasie, dnia 22 paździer-

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Zob. cytowana w przypisie 6. konstytucja apostolska *Sacri canones*.

¹⁹ Tamże.

nika (rocznica inauguracji pontyfikatu) Jan Paweł II osobiście przewodniczył na jednym z posiedzeń (natomiast każdego dnia śledził prace Komisji przez Kardynała Sekretarza Stanu). Dnia zaś 29 października 1981 przyjął członków Komisji na specjalnej audyencji.

Następnie, po wprowadzeniu poprawek przegłosowanych podczas ostatniej sesji, po skoordynowaniu terminologii i wygładzeniu języka łacińskiego, ostateczny projekt Komisji został przekazany Ojcu Świętemu. Ponieważ Jan Paweł II nie specjalizował się w prawie kanonicznym, powszechnie sądzono, że uzna on projekt, opracowany z wielkim nakładem pracy, za wystarczająco dojrzały i podpisze go bez trudności. Było jednak inaczej. Ojciec Święty poprosił wówczas do współpracy ze sobą siedmiu specjalistów w prawie kanonicznym z różnych krajów i środowisk naukowych, wśród których znalazł się także niżej podpisany. Gdy po raz pierwszy nas wezwał, Ojciec Święty powiedział, że już sam dwa razy przeczytał projekt i że jeżeli ma wziąć odpowiedzialność za ten tak ważny dokument, to musi go najpierw solidnie przestudiować, prosząc, byśmy mu w tym pomogli. Byliśmy naprawdę zaskoczeni i zdumieni wobec takiego poczucia odpowiedzialności i osobistego zaangażowania. Nikt się chyba nie spodziewał, że Ojciec Święty zabierze się do studiowania Kodeksu. Odbyliśmy czternaście posiedzeń z Ojcem Świętym, po kilka godzin każda, dokonując pewnych zmian czy poprawek, a oprócz tego między sobą mieliśmy około pięćdziesiąt posiedzeń.

Po jednym z tych spotkań, na którym pojawiła się duża złożoność proponowanych norm prawnych oraz padły zdania krytyczne i kontrowersyjne, Ojciec Święty wziął mnie pod rękę i powiedział mniej więcej tak: „Ja tego Kodeksu nie napisałem. Jest on owocem współpracy całego Kościoła: Biskupów, Uniwersytetów katolickich, kanonistów itd. Ja to muszę napisać w dekrete promulgacyjnym”. [...] Jest godną podziwu ta piękna i ujmująca postawa Jana Pawła II”²⁰.

Podobnie święty papież postąpił z *Kodeksem Kanonów Kościołów Wschodnich*, którego ostateczny projekt został przedstawiony Ojcu Świętemu w styczniu 1989 r. Grocholewski potwierdza, że „także i ten schemat Ojciec Święty sam solidnie przestudiował z pomocą kilku ekspertów”²¹, po czym dokonał promulgacji.

Jan Paweł II umiejscowił oba kodeksy w kontekście całości nauczania Kościoła. W przemówieniu w dniu 3 lutego 1983 r. podczas prezentacji

²⁰ Z. Grocholewski, *Jan Paweł II – prawodawca*, „Palestra” 2003, nr 11/12, s. 82-83; również zob. tamże, s. 87.

²¹ Tamże, s. 84.

Kodeksu Prawa Kanonicznego stwierdził: „Chciałbym zarysować przed wami jako wskazówkę taki obraz: trójkąt równoboczny: u góry jest Pismo Święte; u podstawy z jednej strony dokumenty *Vaticanum II*, a z drugiej nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego*. I aby pójść do góry w sposób uporządkowany i konsekwentny wychodząc od tych dwóch Ksiąg, przepracowanych przez Kościół XX wieku, aż do tego najwyższego i niezmiennego wierzchołka, trzeba przejść wzdłuż boków tego trójkąta, bez zaniedbań i opuszczeń, szanując wszystkie niezbędne łącza: całe Magisterium wraz z poprzednimi Soborami Powszechnymi oraz także to dziedzictwo mądrości prawniczej, która przynależy do Kościoła”²².

Ojciec Święty wypowiadając się na temat prawa kanonicznego nawiązywał często do Soboru Watykańskiego II, twierdząc przy okazji promulgacji nowego *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, że „narzędzie, jakim jest Kodeks, w pełni zgadza się z naturą Kościoła, jaką zwłaszcza przedstawia nauka Soboru Watykańskiego II brana w całości, ze szczególnym uwzględnieniem jego doktryny eklesjologicznej. Zatem w jakiś sposób ten Kodeks może być pojmowany jako wielki pas transmisyjny przenoszący na język kanonistyczny tę doktrynę, mianowicie soborową eklesjologię. Wolno stwierdzić, że Kodeks jest uważany jakby za dopełnienie nauki przez Sobór Watykański II przedstawionej, w szczególny sposób gdy chodzi o dwie konstytucje: dogmatyczną i pastoralną”²³. I dalej: „Należy życzyć, aby nowe kanoniczne ustawodawstwo stało się skutecznym instrumentem, z którego pomocą Kościół będzie mógł się urzeczywistniać według ducha Soboru Watykańskiego II i coraz bardziej będzie się okazywał odpowiedni do zbawczego swego zadania, wykonywanego w tym świecie”²⁴.

Zakończenie

Szczególne miejsce w nauczaniu Jana Pawła II zajmowało prawo wewnętrzne Kościoła katolickiego. Podczas wielu wypowiedzi papieskich do pracowników Kurii Rzymskiej, zwłaszcza Trybunału Roty Rzymskiej, jak również w bardzo licznych dokumentach, Ojciec Święty zwraca uwagę

²² Ioannes Paulus II, *Allocutio a Summo Pontifice in aula supra porticum Vaticanae basilicae habita, ad novum Codicem Iuris Canonici, paucis ante diebus promulgatum, publice exhibendum*. 3.02.1983, 9, AAS 75(1983) 455-463.

²³ Zob. cytowana wyżej *Constitutio apostolica Sacrae disciplinae leges*.

²⁴ Tamże.

na to, że celem prawa kanonicznego „nie jest zastąpienie w życiu Kościoła lub wiernych wiary, łaski, charyzmatów, a zwłaszcza miłości. Przeciwnie, w prawie kanonicznym chodzi raczej o to, aby rodził taki porządek społeczności kościelnej, który – przyznając główne miejsce miłości, łasce i charyzmatom – jednocześnie ułatwiłby ich uporządkowany postęp w życiu czy to społeczności kościelnej, czy to poszczególnych ludzi, którzy do niej należą”²⁵. Prawo kanoniczne „winno być uważane za niezbędne narzędzie, dzięki któremu jest zachowany należyty porządek tak w życiu indywidualnym i społecznym, jak i w działalności Kościoła”²⁶.

Z pewnością wkład św. Jana Pawła II w ostateczny kształt obu kodeksów prawa kanonicznego: łacińskiego i wschodniego, jest olbrzymi i to nie tylko dlatego, że złożył swój podpis pod nimi, ale także dlatego, że nadał obu tym ustawom, wraz z zespołami eksperckimi, ostateczny rys, traktując obie te ustawy jako ostatnie dokumenty Soboru Watykańskiego II.

Słowa kluczowe: Jan Paweł II, kodeks, sobór, prawo kanoniczne

Bibliografia

- Adamowicz L., *Ochrona prawa do życia w Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich*, [w:] A. Dębiński, M. Gałazka, R. Hałas, K. Wiak (red.), *Hominum causa omne ius constitutum est. Księga jubileuszowa ku czci Profesor Alicji Grześkowiak*, Lublin 2006, s. 445-454.
- Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 82(1990) 1034-1363.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75(1983) 1-317.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, Litterae ad Catholicae Ecclesiae episcopos de aliquibus aspectibus Ecclesiae prout est communio Communione notio*. 28.05.1992, AAS 85(1993) 838-850.
- Góralski W., *Małżeństwo w prawie kanonicznym*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny” 2011, nr 1/2, s. 127-143.
- Grocholewski Z., *Jan Paweł II – prawodawca*, „Palestra” 2003, nr 11/12, s. 81-87.
- Ioannes Paulus II, *Allocutio a Summo Pontifice in aula supra porticum Vaticanae basilicae habita, ad novum Codicem Iuris Canonici, paucis ante diebus promulgatum, publice exhibendum*. 3.02.1983, AAS 75(1983) 455-463.
- Ioannes Paulus II, *Allocutio in aula Synodi episcoporum habita: de novo „Codice Canonum Ecclesiarum Orientalium”*. 25.10.1990, AAS 82(1990) 486-493.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże.

- Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Pastor bonus” de Romana Curia*. 28.06.1988, AAS 80(1988) 841-934.
- Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Sacrae disciplinae leges”*. 25.01.1983, AAS 75(1983) 7-14.
- Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica „Sacri canones”*. 18.10.1990, AAS 82(1990) 1033-1044.
- Ioannes Paulus II, *Litterae apostolicae motu proprio datae „Apostolos Suos” de theologica et iuridica natura Conferentiarum Episcoporum*. 21.05.1998, AAS 90(1998) 641-658.
- Pastwa A., *Personalistyczna struktura małżeństwa kanonicznego w nauczaniu papieża Jana Pawła II*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2001, nr 34, s. 184-193.

CODIFICATIONS OF JOHN PAUL II

S u m m a r y

The article presents the person of Saint John Paul II as a supreme legislator and sole Pontiff in the history of the Church that had promulgated an entire universal legislation of the Catholic Church, that is: the Code of Canon Law for the Latin Church in 1983 and the Code of Canons of the Eastern Churches in 1990. The laws promulgated by the Pontiff possess two distinct motifs: an anthropologically-personalistic one and an ecclesiological one. The Pope had not only promulgated the texts of the Codes, but what is more, he provided a personal contribution into the content of the law. Albeit, not a canonist himself, he nevertheless in cooperation with various groups of experts, had carefully analyzed the projects prior to their promulgation. What is an important aspect of the codes of John Paul II is their concordance and continuity with the decrees of the Second Vatican Council, therefore it is possible and appropriate to call them the final conciliar documents.

Key words: John Paul II, code, council, canon law

КОДИФИКАЦИИ ИОАННА ПАВЛА II

Р е з ю м е

Статья представляет Лицо св. Иоанна Павла II как законодателя, единственного римского папу в истории церкви, который обнародовал совокупность законодательства по всемирной католической церкви: Кодекс канонического права для латинской церкви в 1983 году и Кодекс канонов восточных церквей в 1990 году. В законах ним обнародованных выразительно обозначаются акценты: антропологично-персоналисти-

ческий и эkkлезиологический. Римский папа не только обнародовал кодексы, а также внес личный вклад в суть права церкви, хоть не был канонистом, тогда вместе с группами специалистов перед актом обнародования старательно выучил проекты. Важной чертой кодексов Иоанна Павла II является их связь с решениями Ватиканского Собора II, отсюда также можно их назвать последними соборными документами.

Ключевые слова: Иоанн Павел II, кодекс, собор, каноническое право